

Mogućnost obrade i pohranjivanja podataka modernim tehnologijama

---

Zagreb, lipanj 2024.

American Chamber of Commerce in Croatia *Američka gospodarska komora u Hrvatskoj*

Sadržaj

Uvod	3
Trenutno stanje	4
Zaključak	7

Uvod

Trenutni stupanj tehnološkog razvoja omogućava da se dokumentacija (kao i bilo koji podatak), osim u analognom obliku, sprema i digitalno. Jedan od načina pohrane digitalnog dokumenta je pohrana u *oblaku*. Na ovaj način dokumentacija u svako doba ostaje dostupna ovlaštenoj osobi za pristup s bilo kojeg mjesta na svijetu, uz enkripciju korisničkim imenom i lozinkom te uz uvjet mogućnosti pristupa internetu. Osim same pohrane dokumentacije *oblak* omogućava korisniku obradu dokumenta bez njegova čuvanja na serveru za vrijeme duže od vremena trajanja obrade.

Za poslovne subjekte koji obavljaju djelatnost arhiviranja i skladištenja dokumentacije, kao i za sve obveznike čuvanja arhivske i registraturne građe (dalje u tekstu: zainteresirani subjekti) navedeno omogućava obradu dokumentacije u kratkom vremenskom roku te zadavanjem makronaredbi značajno skraćivanje cijelog procesa obrade dokumentacije, s minimalnim angažmanom ljudskih resursa te im omogućava jednostavno upravljanje dokumentacijom.

Dostupnost ovog tehnološkog rješenja, bilo da se govori o trajnijoj pohrani dokumenata u *oblaku* ili samo o njihovoj obradi, ugovara se kao usluga s trećim subjektima (tzv. *software as a service*). Time se zainteresirane subjekte oslobađa velikih kapitalnih investicija, odnosno troškova ulaganja u nabavu opreme te im se omogućava smanjenje troškova upravljanja pohranjenom dokumentacijom i ljudskih resursa.

Iako su benefiti ove tehnologije jasno vidljivi, trenutni zakonodavni okvir ograničava tvrtke u Hrvatskoj da ih iskoriste u najvećoj mjeri.

Trenutno stanje

Područje pohrane arhivskog i dokumentarnog gradiva u Hrvatskoj je regulirano Zakonom o arhivskom gradivu i arhivima (dalje u tekstu: Zakon o arhivskom gradivu), koji u članku 3. definira pojam gradiva u digitalnom obliku na sljedeći način:

- „d) dokumentarno gradivo u digitalnom obliku je gradivo u digitalnom obliku zapisa i pohranjeno na strojno čitljivom nosaču informacija, nastalo kao izvorno digitalno gradivo ili pretvorbom gradiva u digitalni oblik“

- „e) dokumentarno gradivo u digitalnom obliku za trajno čuvanje je gradivo čiji je sadržaj zapisan u digitalnom obliku i pohranjen na strojno čitljivom nosaču zapisa pri čemu takav digitalni oblik kao i nosač zapisa osigurava učinkovitu trajnu pohranu i sukladnost tehnološkom razvoju u skladu s ovim Zakonom“

Tehnički detalji pretvorbe dokumentarnog gradiva u digitalni oblik i njegova čuvanja, upravljanja i vrednovanja propisani su Pravilnikom o upravljanju dokumentarnim gradivom izvan arhiva (dalje u tekstu: Pravilnik), koji je u odnosu na pohranu i obradu dokumentacije u *oblaku* utvrdio sljedeće u članku 31. stavku 3.:

„U slučaju pohrane dokumentarnog i arhivskog gradiva u računalni oblak, gradivo se mora čuvati u zasebnom računalnom oblaku, zaštićen enkripcijom i lozinkom te se mora znati gdje je fizičko mjesto pohrane gradiva u svim fazama pohrane i obrade dokumentarnog i arhivskog gradiva te ne smije biti izvan granica Republike Hrvatske.“

Naime, Pravilnik postavlja apsolutnu zabranu pohrane i obrade dokumentacije na *računalnom oblaku* ako se fizičko mjesto pohrane nalazi izvan granica Hrvatske. Pravilnik ne prepoznaje ni EU niti Europski gospodarski prostor (EGP) kao teritorij u kojem je dozvoljena pohrana i obrada dokumentacije u *oblaku*. Dakle, server na kojem se dokumentacija pohranjuje putem *oblaka* mora biti fizički lociran isključivo u Hrvatskoj, što praktično za zainteresirane subjekte znači da oni, ako žele dokumentaciju pohranjivati putem *oblaka* mogu takvu uslugu pribaviti od ograničenog broja subjekata koji server imaju na području Hrvatske.

Broj pružatelja usluga koji odgovaraju propisanim uvjetima je vrlo ograničen, memorijski kapacitet pohrane im je malen. Zakonodavne izmjene koje bi većem broju

poslovnih subjekata omogućile ulazak na tržište doprinijele bi znatno konkurentnijim cijenama usluga. Velike svjetske kompanije koje pružaju ovakve usluge imaju velik broj korisnika zbog čega je njihova usluga cjenovno pristupačnija, ali i fleksibilnija te omogućava svrsishodnije i brže ažuriranje i nadogradnju.

Ovakva rješenja zbog navedenog članka 31. st. 3. Pravilnika zainteresiranim subjektima su nedostupna. Korištenje *oblaka* na način kako to predviđa Pravilnik ograničavajuće je i nesvrhovito te su oni, bez obzira na generalnu i teoretsku dostupnost ovog tehnički suvremenijeg rješenja, osuđeni na druge načine pohrane i upravljanja dokumentacijom. Stoga se teritorijalno ograničavanje pokazuje kao potpuno nepotrebno.

Nadalje, Pravilnik je regulirao kategoriju obrade podataka u *oblaku* na način da je nametnuo imperativ teritorijalne vezanosti fizičkog mjesta pohrane dokumenta koji se obrađuje za Hrvatsku. Pojam pohrane interpretiran je posredno Zakonom o arhivskom gradivu te se on u članku 3. istog zakona povezuje s „trajnim“ čuvanjem gradiva. Pojam obrade, međutim nije definiran niti Zakonom o arhivskom gradivu niti Pravilnikom.

U praksi, obrada gradiva označava proces ili dio procesa koji nije nužno vezan uz trajnije čuvanje gradiva. Kada je riječ o obradi podataka u *oblaku*, za vrijeme trajanja obrade dokument se privremeno sprema na serveru pružatelja usluge te se, ako se dokumentacija neće trajnije pohraniti putem *oblaka*, taj dokument nakon završetka obrade automatski uklanja sa servera. Dakle, kod obrade gradiva se ne radi o namjeri trajne pohrane dokumenta kako je ona definirana Zakonom o arhivskom gradivu. Stoga je ova dva pojma nužno promatrati odvojeno. Da se radi o različitim pojmovima vidljivo je i iz samog Pravilnika te njegova članka 31. stavka 3. koji je ta dva pojma odvojio rastavnim veznikom „i“.

U kontekstu navedenog, ograničenje koje postavlja Pravilnik za ovaj dio procesa pokazuje se nesvrhovitim, a svakako nerazmjernim s ciljem koji se postiže omogućavanjem slobodne obrade dokumentacije u *oblaku* za zainteresirane subjekte, a koji je uvodno istaknut.

Osim svega navedenog, rješenje Pravilnika nije usklađeno s Nacionalnom razvojnom strategijom Republike Hrvatske do 2030. godine koja kao jedan od osnovnih smjerova postavlja upravo „Zelenu i digitalnu tranziciju“, a koja se ostvaruje kroz strateški cilj

Digitalne tranzicije društva i gospodarstva. Kao prioriteta provedbe politike na području digitalne tranzicije gospodarstva ističu se *„poticanje digitalne transformacije i primjene naprednih tehnologija u gospodarstvu i društvu”, „jačanje strateških digitalnih kapaciteta i povećanje razine digitalne zrelosti hrvatskih poduzeća radi osiguravanja preduvjeta za primjenu naprednih tehnologija” te „uspostava standardiziranih platformi za povezivanje i poslovanje, razvoj državne informacijske infrastrukture, podrška nastanku novih digitalnih industrija temeljenih na podacima, potpora prihvaćanju naprednih digitalnih i povezanih tehnologija u industriji, osobito u malim i srednjim poduzećima, osiguravanje široke upotrebe digitalnih tehnologija u cijelom gospodarstvu i društvu.”*

Potrebno je istaknuti da teritorijalno ograničavanje mjesta pohrane dokumentacije kod primjene *oblaka* ograničava poslovne subjekte koji pružaju uslugu tzv. *software as a service* u odabiru njihova mjesta poslovanja, budući da oni, ako žele poslovati sa zainteresiranim subjektima u Hrvatskoj, svoju infrastrukturu (servere), prema odredbama Pravilnika, moraju smjestiti na hrvatski teritorij.

S druge strane zainteresiranim subjektima u Hrvatskoj zatvara se pristup tržištu i ograničava mogućnost odabira poslovnog partnera s kojim će oni ostvariti suradnju. Time se rješenje iz Pravilnika pokazuje suprotnim osnovnim načelima Ugovora o funkcioniranju Europske unije, poput slobode poslovnog nastana, slobode pružanja usluga te se u odnosu na slobode tržišta usluga i roba pokazuje krajnje diskriminatornom.

Čak niti regulativa koja se tiče zaštite osobnih podataka, a koja bi morala biti znatno stroža od pravila o pohrani dokumentacije, ne propisuje zabranu sličnu ovdje opisanoj. Naime, propisi koji se tiču zaštite osobnih podataka dozvoljavaju prijenos osobnih podataka u treće zemlje, uz potrebu da voditelj obrade poduzme mjere opreza ugovarajući s pružateljem usluge zaštitne klauzule. Ovo se odnosi, naravno, na zemlje izvan Europske unije, dok se prijenos podataka iz jedne u drugu zemlju članicu Europske unije apsolutno ničime ne ograničava.

Zaključak

AmCham smatra kako bi izmjene zakonodavstva koje omogućavaju digitalno arhiviranje dokumentarnog i arhivskog gradiva u *oblaku*, ako se fizičko mjesto pohrane nalazi unutar Europskog gospodarskog prostora ili podredno barem unutar EU-a, donijele višestruke koristi u Hrvatskoj. Proširenjem dozvoljenog fizičkog mjesta pohrane na EGP, otvorio bi se pristup tržištu za najveći broj poslovnih subjekata koji nude uslugu pohrane u *oblaku* bez smanjenja razine sigurnosti podataka ili usklađenosti s relevantnim EU zakonodavstvom. Dakle, usvajanje zakonodavnih rješenja koja prate najnovije tehnološke trendove doprinijelo bi kvalitetnijoj povezanosti i dostupnosti digitalne infrastrukture, olakšavanju poslovanja i povećanju produktivnosti, financijskim uštedama, ali i sigurnosti.

AmCham predlaže da se izmjenama Pravilnika o upravljanju dokumentarnim gradivom izvan arhiva omogući:

- 1. pohrana digitalnog gradiva putem računalnog *oblaka* na način da se fizičko mjesto pohrane može nalaziti izvan Hrvatske, ali na području bilo koje države članice Europskog gospodarskog prostora;**
- 2. obrada digitalnog gradiva putem računalnog *oblaka* na način da se fizičko mjesto na koje se dokument sprema za vrijeme trajanja njegove obrade može nalaziti izvan Hrvatske, ali na području bilo koje države članice Europskog gospodarskog prostora.**

AmCham predlaže da se pohrana, a osobito obrada podataka putem *oblaka* ne limitira u pogledu izbora fizičkog mjesta čuvanja digitalnog dokumenta, već da se propišu tehnički uvjeti te obveza ugovaranja specifičnih zaštitnih klauzula na koji bi se način omogućila efektivna zaštita dokumentacije bez obzira na fizičku lokaciju pohrane.

Naime, prilikom ugovaranja usluge *software as a service* mogu se primijeniti različite zaštitne klauzule, čiji se sadržaj može urediti zakonom i/ili pravilnikom, kojima će se osigurati istovjetna zaštita dokumentacije bez obzira na njezinu lokaciju pohrane i obrade.

Primjer dobre prakse je Italija koja je upravo na opisani način regulirala pitanje pohrane arhivskog i registraturnog gradiva u *oblaku* bez ograničenja u pogledu lokacije servera na kojem se dokumentacija pohranjuje.

Za dodatne informacije molimo kontaktirajte:
Američka gospodarska komora u Hrvatskoj
Andrea Doko Jelušić,
Izvršna direktorica T: 01 4836 777
E: andrea.doko@amcham.hr